

DVE KULE

 [instagram.com/publikpraktikum](https://www.instagram.com/publikpraktikum)

 [facebook.com/publikpraktikum](https://www.facebook.com/publikpraktikum)

www.publikpraktikum.rs

Naslov originala:

J. R. R. Tolkien

THE TWO TOWERS, BEING THE SECOND PART OF THE LORD OF THE RINGS

The Lord of the Rings © The Tolkien Estate Limited 1954, 1955, 1966

Illustrations © Alan Lee 1991

Originally published in the English language by HarperCollins Publishers Ltd.

Za izdanje na srpskom jeziku © Publik praktikum 2018

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se kopirati ni prenositi u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje ili bilo koji sistem za skladištenje i pretraživanje informacija, bez pismenog odobrenja izdavača.

GOSPODAR PRSTENOVA
KNJIGA DRUGA

Dž. R. R. Tolkin

DVE KULE

Preveo sa engleskog
Zoran Stanojević

Ilustrovao
Alan Li

PUBLIK PRAKTIKUM

GOSPODAR PRSTENOVA

*Tri Prstena za prste kraljeva vilin-vrste pod nebesima što sjaju,
Sedam za vladare Patuljaka u dvoru njihovom kamnom,
Devet za Smrtne Ljude koje smrt čeka na kraju,
Jedan za Mračnog Gospodara na njegovom prestolu tamnom
U Zemlji Mordor gde Senke traju.
Jedan Prsten da svima gospodari, Jedan za svima seže,
Jedan Prsten da sve okupi i u tami ih sveže
U Zemlji Mordor gde Senke traju.*

SADRŽAJ

SINOPSIS	9
----------	---

Knjiga III

Glava 1. ODLAZAK BOROMIROV	13
Glava 2. JAHAI ROHANSKI	21
Glava 3. JURUK-HAI	45
Glava 4. DRVOBRADI	62
Glava 5. BELI JAHAI	90
Glava 6. KRALJ OD ZLATNOG DVORCA	109
Glava 7. HELMOV PONOR	130
Glava 8. PUT KA IZENGARDU	147
Glava 9. TRICE I KUČINE	163
Glava 10. GLAS SARUMANOV	180
Glava 11. PALANTIR	192

Knjiga IV

Glava 1. KROĆENJE SMEAGOLA	207
Glava 2. PREKO BARUŠTINA	225
Glava 3. CRNA KAPIJA JE ZATVORENA	242
Glava 4. O BILJU I KUVANOM ZECU	255
Glava 5. PROZOR KA ZAPADU	270
Glava 6. ZABRANJENO JEZERO	291
Glava 7. PUT DO RASKRŠĆA	302
Glava 8. STEPENIŠTA KIRIT UNGOLA	311
Glava 9. ŠELOBINA JAZBINA	326
Glava 10. IZBOR MAJSTORA SEMVAJSA	338

SINOPSIS

Ovo je drugi deo GOSPODARA PRSTENOVA.

U prvom delu, *Družini Prstena*, izloženo je kako je Gandalf Sivi otkrio da je prsten koji je posedovao Hobit Frodo u stvari Jedinstveni Prsten, vladar svih Prstenova Moći. Tu se pripovedalo o bekstvu Froda i njegovih saputnika iz njihovog tihog doma, Okruga, gonjenih užasom Crnih Jahača Mordora, dok naposljetku, uz pomoć Aragorna Šumara Erjadora, nisu kroz strašne opasnosti stigli do Doma Elrondovog u Rivendalu.

Tu je održan veliki Elrondov Savet, na kome je bilo odlučeno da pokušaju da unište Prsten, a Frodo je imenovan za Nosioca Prstena. Potom su bili odabrani Saputnici Prstena koji su imali da mu pomognu u poduhvatu: da stigne ako može do Plamen-planine u Mordoru, zemlji samoga Neprijatelja, gde je Prsten jedino i mogao biti raščinjen. U toj družini su Aragorn i Boromir, sin Gospodara Gondora, predstavljali Ljude; Legolas, sin vilin-kralja od Mrke šume, bio je tu u ime Vilovnjaka; Gimli, sin Gloina od Samotne planine, u ime Patuljaka; Frodo sa svojim slugom Semvajsom i dva mlada srodnika, Merjadokom i Peregrinom, predstavljao je Hobite; i bio je tu Gandalf Sivi.

Saputnici su putovali u potaji daleko na sever od Rivendala, dok ih, ome-tene u pokušaju da zimi pređu visoki prevoj Karadrasa, Gandalf ne provede kroz skrivenu kapiju, te udoše u beskrajne rudnike Morije, u potrazi za putem ispod planina. Tu Gandalf, u okršaju s jednim stravičnim demonom podzemnog sveta, pade u mračnu provaliju. Ali Aragorn, razotkriven kao naslednik drevnih kraljeva Zapada, povede družinu dalje, od Istočne kapije Morije, kroz vilovnjačku zemlju Lorijen, i niz Veliku reku Anduin, dok ne dođoše do vodopada Raurosa. A već su bili svesni da njihovo putovanje nadziru uhode, i da ona spodoba Golum, koji je nekada posedovao Prsten i još žudeo za njim, sledi njihov trag.

Tada je postalo nužno da odluče hoće li skrenuti na istok ka Mordoru, ili produžiti s Boromirom u pomoć Minas Tiritu, glavnom gradu Gondora, u nastupajućem ratu, ili će se razdvojiti. Kada je postalo jasno da je Nosilac Prstena

odlučio da nastavi svoje beznadno putovanje ka zemlji Neprijateljjevoj, Boromir je pokušao da se silom dokopa Prstena. Prvi se deo okončao tim potpadanjem Boromirovim pod privlačnu moć Prstena, bekstvom i nestankom Froda i njegovog sluge Semvajsja, i rasturanjem ostatka Družine pod iznenadnim napadom Orka-ratnika, nekih u službi Mračnog Gospodara Mordora, nekih u službi izdajnika Sarumana od Izengarda. Poduhvat Nosioca Prstena, činilo se, već je stigla propast...

Ovaj, drugi deo, *Dve kule*, kazuje sada kako je koji od članova Družine Prstena prolazio, od raspada Družine do dolaska velike Tmine i izbijanja Rata za Prsten, o kome će se pripovedati u delu trećem i poslednjem.

DVE KULE

Knjiga III

ODLAZAK BOROMIROV

Aragorn je hitao uz brdo. S vremena na vreme saginjao se do zemlje. Hobiti gaze lako te otisci njihovih stopa nisu čitljivi čak ni jednom Šumaru, ali nedaleko od vrha jedan izvor je presecao stazu, i na toj vlažnoj zemlji on ugleda ono što je tražio.

„Pročitao sam tragove valjano”, reče on sebi. „Frodo je otrčao do vrha brda. Pitam se šta je video tamo? Ali, vratio se istim putem, i otišao niz brdo.”

Aragorn je oklevao. Želeo je da i sâm ode na visoko sedište, u nadi da će tamo videti nešto što će ga usmeriti u njegovim nedoumicama, ali vreme je letelo. On pojuri ka vrhu, preko velikih kamenih ploča, i uz stepenike. Potom, sedeći na visokom sedištu, osmotri. Ali sunce je izgledalo zatamnjeno, a svet mutan i dalek. On se okrete od Severa, i opet ka Severu, i ne vide ništa doli dalekih bregova, osim što je u daljini ponovo ugledao veliku pticu, poput orla, visoko u vazduhu, gde se lagano u širokim krugovima spušta ka zemlji.

Dok je gledao, njegovo izoštreno uho uhvati zvuke dole u šumama, na zapadnoj strani Reke. On se ukoči. Krici su odande dopirali, a među njima, na svoj užas, mogao je da raspozna hrapave glasove Orka. Onda se iznenada dubokim zovom oglasi jedan veliki rog, i njegova jeka udari u bregove i odjeknu u udubinama, dižući se u jednom moćnom poviku iznad urlanja vodopada.

„Rog Boromirov!”, uzviknu on. „U nevolji je!” On sunu niz stepenike i odjuri u skokovima duž staze. „Avaj! Zla je kob na meni ovoga dana, i sve što učinim na zlo izlazi. Gde li je Sem?”

Kako je jurio povici su bivali sve glasniji, ali je sada rog duvao slabije i očajnički. Jarosno i kreštavo digoše se krici Orka, a dozivanje roga iznenada se prekide. Aragorn se sjuri niz poslednju kosu, ali pre no što je uspeo da dosegne podnožje brda zvuci zamreše, a kada je skrenuo levo i potrčao ka njima povukoše se, i naposljetku više nije mogao da ih čuje. Izvukavši svoj sjajni mač i vičući: *Elendil! Elendil!*, on se, uz kršenje granja, probi između drveća.

* * *

Na milju otprilike od Part Galena, na malom proplanku nedaleko od jezera, nađe Boromira. Sedeo je leđima oslonjen uz veliko drvo, kao da se odmara. Ali Aragorn vide da je proboden mnogim crnoperim strelama; mač mu je još bio u ruci, ali skršen blizu balčaka; njegov rog, rascepljen nadvoje, bio mu je uz bok. Mnogi Orci su ležali posečeni, zgomilani svud oko njega i kraj njegovih nogu.

Aragorn kleče kraj Boromira. Ovaj otvori oči i napreže se da progovori. Konačno, sporo naidoše reći. „Pokušao sam da uzmem Prsten od Froda”, reče on. „Žao mi je. Ja sam platio.” Pogled mu odluta ka poraženim neprijateljima: dvadeset ih je najmanje ležalo tu. „Oni su otišli: Polušani; Orci su ih odveli. Mislim da nisu mrtvi. Orci su ih sputali.” On zastade i oči mu se umorno sklopiše. Časak kasnije progovori ponovo.

„Zbogom, Aragorne! Idi u Minas Tirit i spasi moj narod! Ja sam izneverio.”

„Nel!”, reče Aragorn, uzimajući mu šaku i ljubeći ga u čelo. „Ti si pobedio. Malo ih je zadobilo takvu pobedu. Počivaj s mirom! Minas Tirit neće pasti!”

Boromir se osmehnu.

„Na koju su stranu otišli? Je li Frodo bio tu?”, upita Aragorn.

Ali Boromir ne progovori ponovo.

„Avaj!”, reče Aragorn. „Tako ode naslednik Denetora, gospodara Kule straže! Ovo je kraj krajeva. Sada je cela Družina uništena. Ja sam onaj koji je izneverio. Uzaludna beše Gandalfova vera u mene. Šta sada da činim? Boromir mi je naložio da idem u Minas Tirit, i moje srce to želi; ali gde su Prsten i Nosilac? Kako da ih nađem i spasem Poduhvat od propasti?”

Klećao je neko vreme, poguren u plaču, držeći i dalje Boromirovu šaku. Tako su ga Legolas i Gimli zatekli. Oni su došli sa zapadnih obronaka brda, tiho, prikradajući se između drveća kao da love. Gimli je u ruci imao sekiru, a Legolas svoj dugi nož; sve njegove strele bile su utrošene. Kada su izbili na proplanak, zastali su zaprepašćeni, i onda su stajali časak, pognuvši glave od bola, jer bilo je očito šta se dogodilo.

„Avaj!”, reče Legolas, prišavši Aragornu. „Mi smo gonili i posekli mnogo Orka u šumama, ali bili bismo korisniji ovde. Došli smo kada smo čuli rog – ali prekasno, čini se. Bojim se da si zadobio smrtnu ranu.”

„Boromir je mrtav”, reče Aragorn. „Ja sam nepovređen, jer nisam bio ovde s njim. On je pao braneći Hobite, dok sam ja bio daleko na brdu.”

„Hobiti!”, povika Gimli. „Gde su oni? Gde je Frodo?”

„Ne znam”, odvrati Aragorn umorno. „Pre no što je umro, Boromir mi je rekao da su ih Orci sputali; on je mislio da nisu mrtvi. Ja sam ga bio poslao da prati Veselog i Pipina, ali nisam ga upitao da li su Frodo i Sem bili s njim; ne

dok nije bilo prekasno. Sve što sam ja danas učinio ispalo je naopako. Šta da se čini sada?”

„Prvo se moramo pobrinuti za palog”, reče Legolas. „Ne možemo ga ostaviti da leži ovde kao strvina među ovim odvratnim Orcima.”

„Ali moramo biti hitri”, reče Gimli. „On ne bi želeo da se zadržavamo. Moramo pratiti Orke, ako ima nade da je iko od naše Družine živ zarobljenik.”

„Ali mi ne znamo da li je Nosilac Prstena s njima ili nije”, reče Aragorn. „Treba li da ga napustimo? Ne moramo li najpre tražiti njega? Zao je izbor sada pred nama!”

„Onda učinimo prvo ono što moramo učiniti”, reče Legolas. „Nemamo ni vreme ni alat da pokopamo našeg sadruga kako dolikuje, ili da dignemo humku nad njim. Jedan kameni beleg; to bismo mogli da sagrađimo.”

„Taj bi posao bio težak i dugotrajan: kamenje kakvo bismo mogli upotrebiti tek je pokraj vode”, reče Gimli.

„Onda hajde da ga položimo u jedan čamac s njegovim oružjem, i oružjem njegovih poraženih neprijatelja”, reče Aragorn. „Uputićemo ga vodopadima Raurosa i dati ga Anduinu. Reka Gondora će se bar postarati da nikakvo zlo stvorenje ne obeščasti njegove kosti.”

Oni brzo pretražiše tela Orka, sakupljajući njihove mačeve, rascepljene šlemove i štitove na jednu hrpu.

„Gledajte!”, povika Aragorn. „Ovde nalazimo znake!” On izvuče iz gomile strašnog oružja dva noža listolikih sečiva, izgravirana na drevni način zlatno i crveno, a tražeći dalje nađe i kanije, crne, optočene malim crvenim draguljima. „Nikakvo oruđe Orka to nije!”, reče on. „Njih su nosili Hobiti. Bez sumnje su ih Orci opljačkali, ali su se plašili da zadrže ove noževe, prepoznajući ih kao ono što oni jesu: delo Zapadnih Strana, začarano Mordoru na propast. Dakle sada, ako su još živi, naši prijatelji su bez oružja. Uzeću ove stvari nadajući se, uprkos svemu, da ću ih vratiti.”

„A ja ću”, reče Legolas, „uzeti sve strele koje mogu da nađem, jer moj tobolac je prazan.” On potraži u gomili i na zemlji unaokolo i nađe nemalo strela neoštećenih i dužih od onih kakve su Orci običavali da upotrebljavaju. On ih zagleda pažljivo.

Aragorn pogleda pobijene i reče: „Ovde leže mnogi koji nisu narod Mordora. Neki su sa Severa, od Maglenih planina, ako ja išta znam o Orcima i njihovim vrstama. A ovde su i drugi koji su mi strani. Njihova oprema uopšte nije kakav je običaj u Orka!”

Bilo je tu četiri bauk-ratnika većega rasta, crnoputih, kosookih, zdepastih nogu i velikih šaka. Bili su naoružani kratkim mačevima širokih sečiva, ne

zakrivljenim sabljama uobičajenim kod Orka, i imali su lukove od tisovine, po dužini i obliku poput lukova Ljudi. Na štitovima su nosili čudan znak: malu belu šaku u središtu crnog polja, a na čeonom delu njihovih gvozdениh šlemova bila je usađena jedna S-runа, izrađena od nekog belog metala.

„Nisam ove znake video ranije”, reče Aragorn. „Šta li znače?”

„S kao Sauron”, reče Gimli. „To je lako pročitati.”

„Ne!”, reče Legolas. „Sauron ne upotrebljava vilin-rune.”

„Niti se koristi svojim pravim imenom, niti dopušta da ono bude napisano ili izgovoreno”, reče Aragorn. „I ne upotrebljava belo. Orci u službi Barad-dura koriste znak Crvenog Oka.” On je stajao za trenutak zamišljen. „S kao Saruman, držim”, reče najzad. „Zlo je na delu u Izengardu, i Zapad više nije bezbedan. Onako je kako se Gandalf bojao: nekim načinom je izdajnik Saruman pribavio vesti o našem putovanju. Verovatno zna i za Gandalfovu pogibiju. Gonioci iz Morije možda su izmakli budnosti Lorijena, ili su se možda klonili te zemlje i stigli do Izengarda drugim putevima. Orci putuju brzo. Ali Saruman ima mnoge načine da dozna novosti. Da li se sećate onih ptica?”

„Pa, mi nemamo vremena da premišljamo o zagonetkama”, reče Gimli. „Hajde da odnesemo Boromira!”

„Ali posle toga moramo odgonetati zagonetke, ako treba da ispravno odaberemo smer”, odvrati Aragorn.

„Možda ne postoji pravi smer”, reče Gimli.

Uzevši sekiru, Patuljak odseče nekoliko grana. Njih vezaše tetivama lukova, i na taj okvir prostreše ogrtače. Na toj gruboj nosiljci odnesoše telo svoga saputnika do obale, zajedno sa trofejima iz njegove poslednje bitke koje su izabrali da otpošlju uz njega. Bio je to kratak put, a ipak našli su da nije i lak poduhvat, jer Boromir je bio i visok i krupan čovek.

Kraj obale Aragorn ostade da čuva nosiljku, dok su Legolas i Gimli pohitali pešice nazad do Part Galena. Bila je tu milja ili više, i potrajalo je dok su se vratili, hitro terajući veslima dva čamca duž obale.

„Ima jedna čudna priča da se ispriča!”, reče Legolas. „Samo dva čamca su bila na obali. Nismo mogli da nađemo nikakvog traga trećem.”

„Jesu li Orci bili tamo?”, zapita Aragorn.

„Nismo im videli nikakvog traga”, odgovori Gimli. „A Orci bi uzeli ili uništili sve čamce, i prtljag takođe.”

„Osmotriću tlo kad dođemo tamo”, reče Aragorn.

Tad položiše Boromira sred čamca koji je imao da ga odnese daleko. Sivu kapuljaču i vilin-ogrtač saviše i podmetnuše mu pod glavu. Očešljaše njegovu

dugu tamnu kosu, i urediše mu je na ramenima. Zlatni pojas Lorijena sijao mu je oko struka. Kalpak staviše pokraj njega, a preko krila mu polegoše rascepljeni rog, balčak i krhotine njegovog mača; pod stopala mu položiše mačeve neprijatelja. Potom, učvrstivši pramac za krmu drugoga čamca, povukoše ga u vodu. Veslali su tužno duž obale i, skrenuvši u kanal brzog toka, prošli zeleni travnjak Part Galena. Strmi bokovi Tol Brandira sjajili su; bila je sredina popodneva. Dok su išli ka jugu, para Raurosa, kao zlatna izmaglica, digla se i svetlucala ispred njih. Obrušavanje i grmljavina vodopada pokretali su vazduh bez daška vetra.

Oni tužno pustiše pogrebni čamac. Boromir je počivao u njemu, miran, klizeći nedrima vode. Stihija ga uze dok su oni svoj čamac zadržavali veslima. Plutao je pokraj njih i, lagano, njegov čamac ode, iščezavajući do tamne tačke spram zlatne svetlosti, a onda odjednom nestade. Rauros je urlikao neizmenjeno. Reka je uzela Boromira, sina Denetorovog, i on više ne bi viđen u Minas Tiritu gde stoji, kako je običavao, na Beloj kuli ujutro. Ali u Gondoru, u poto-njim danima, dugo se kazivalo da je vilin-čun jahao vodopadima i zapenuše-nim virom, i odneo ga naniže kroz Ozgilijat, i pokraj mnogih ušća Anduina, napolje u Veliko more, u noći pod zvezdama.

Neko vreme tri saputnika su ćutala gledajući za njim. Onda Aragorn pro-zbori. „Oni će ga izgledati sa Bele kule”, reče, „ali on se neće vratiti sa planina ili sa mora.” Potom lagano zapeva:

*Kroz Rohan preko blatišta, i gde visokih trava su polja,
Zapadni vetar dolazi, hodi oko zidova spolja.
„Kakvi su glasi sa Zapada, o vetre lutajući, kakva vest niz tebe
mi ide?”*

*Da li Boromira Visokog uz mesec ili zvezde ti vide?”
„Videh ga gde jaše sedam struja, vodama što su prostrane, sive;
Videh ga, hodaše Zemljama pustim, dok ne napusti žive.
U Senke Severa ode. Ja ga tad ne videh više.
Severni vetar možda ču dozive roga što od mene se kriše.”
„O Boromire! Sa visokih zidina na zapad pogled mi bludi,
Ali ti ne dođe iz pustih zemalja gde nema ljudi.”*

Onda Legolas zapeva:

*Od ušća Mora Južni vetar leti, od pešćanih brda i stenja;
Plač galebova donosi, u jecaj ga na kapiji menja.*

„Kakve vesti sa Juga, o Vetre što uzdišeš, donosiš ti meni u veče?
Gde se zadržao Boromir Lepi? Ja patim, a vreme teče.”
„Ne pitaj mene gde on biva, tako mnoge tu kosti leže
Na belim obalama i tamnim obalama, pod nebom što ga oluja reže;
Toliko ih je prošlo niz Anduin da nađu More u peni.
Pitaj Severni vetar o onima što ih on šalje k meni!”
„O Boromire! Izvan kapije ka moru put ide južno,
Ali ti ne dođe iz usta sivoga mora uz galebova kričanje tužno.”

Onda je Aragorn pevao dalje:

Od Kapije kraljeva Severni vetar jaše, kraj vodopada što se uz
urlik sliva;
Jasan i hladan oko kule, rog njegov gromki doziva.
„Kakve mi vesti sa Severa, O moćni Vetre, donosiš danas
u skutu?
Kakve vesti o Boromiru Smelom? Jer dugo već on je na putu.”
„Pod Amon Henom ja mu čuh povik. Mnogi mu dušmanin tu u
smrt ode.
Njegov štit rascepljeni, njegov mač skršeni, doneli su do vode.
Glave tako gorde, lica tako lepa, položiše ga da počine posle boja,
I Rauros, zlatni Rauros-slapovi, uzeše ga u nedra svoja.”
„O Boromire! Kula straže pogledi na sever će večno da traju
Ka Rauros, zlatnom Rauros-slapu, dok dani ne stignu kraju.”

Tako okončашe. Potom okretoše čamac, i veslali su svom brzinom koju su mogli da postignu protiv struje nazad do Part Galena.

„Ostavili ste Istočni vetar meni”, reče Gimli, „ali ja ništa neću reći o njemu.”

„Tako i treba da bude”, reče Aragorn. „U Minas Tiritu trpe Istočni vetar, ali ne traže od njega vesti. Nego, sada kad je Boromir krenuo svojim putem, i mi moramo hitati da odaberemo svoj.”

Istražio je zelenu livadu, brzo ali temeljito, sagibajući se često do zemlje. „Nikakvi Orci nisu bili na ovom tlu”, reče on. „Ništa drugo se inače ne može razaznati pouzdano. Svi naši tragovi su ovde, ukrštaju se ponovo i ponovo. Ne mogu reći da li se iko od Hobita vraćao otkad je potraga za Frodom počela.” On priđe obali, blizu mesta gde je potočić curkao u Reku. „Ovde ima nešto jasnih otisaka”, reče on. „Jedan Hobit je ugazio ovde u vodu i nazad, ali ne mogu da odredim koliko davno.”

„Kako onda tumačiš tu zagonetku?“, zapita Gimli.

Aragorn ne odgovori odmah, nego se vrati do logora i pogleda prtljag. „Dva ranca nedostaju“, reče on, „a jedan je sigurno Semov: taj je bio prilično velik i težak. Ovo je, dakle, odgovor: Frodo je otišao čamcem, a njegov sluga se zaputio s njim. Frodo se, mora biti, vratio pošto smo svi otišli. Ja sam sreo Sema kako ide uzbrdo i rekao mu da me sledi, ali on očito nije tako učinio. Pogodio je naum svoga gospodara, i vratio se ovamo pre no što je Frodo otišao. Nije mu bilo lako da ostavi Sema za sobom!“

„Ali zašto bi on nas ostavio za sobom, i to bez reči?“, reče Gimli. „To je bio čudan postupak!“

„I hrabar postupak“, reče Aragorn. „Sem je bio u pravu, mislim. Frodo nije želeo da povede nekog prijatelja sa sobom u smrt u Mordoru. Ali je znao da on sâm mora ići. Nešto se dogodilo pošto nas je ostavio, nešto što je nadvladalo njegov strah i nedoumicu.“

„Možda je potera Orka naišla na njega pa je pobegao“, reče Legolas.

„On je pobegao, svakako“, reče Aragorn, „ali, držim, ne od Orka.“ U čemu je video razlog Frodove iznenadne odluke i bekstva Aragorn ne kaza. Poslednje reči Boromirove dugo je čuvao u tajnosti.

„Pa, ovoliko je sad bar jasno“, reče Legolas. „Frodo više nije na ovoj strani reke: samo je on mogao uzeti taj čamac. A Sem je s njim; samo on bi uzeo svoj ranac.“

„Onda treba da odlučimo“, reče Gimli, „ili da uzmemo preostali čamac, ili pak da sledimo Orke pešice. Malo je nade i ovako i onako. Već smo izgubili dragocene sate.“

„Pustite me da razmislim!“, reče Aragorn. „I neka bi bilo da sad načinim pravilan izbor, i izmenim zlu kob ovog nesrećnog dana!“ Stajao je čuteći časak. „Slediću Orke“, reče konačno. „Ja bih vodio Froda do Mordora, i išao s njim do kraja, ali ako ga sada tražim u divljini moram zarobljenike prepustiti mukama i smrti. Moje srce najzad govori razgovetno: sudbina Nosiočeva nije više u mojim rukama. Ova Družina odigrala je svoju ulogu. A ipak, mi koji smo preostali ne možemo napustiti drugove dok je još snage u nama. Hodite! Idemo. Ostavite sve čega se možemo lišiti! Jurićemo danonoćno!“

Oni izvukoše poslednji čamac i odnesoše ga do drveća. Pod njega staviše stvari koje im nisu bile potrebne i koje nisu mogli da odnesu. Potom napustiše Part Galen. Popodne je već iščezavalo kad su stigli nazad do proplanka gde je Boromir pao. Tu pronađoše trag Orka. Nije bilo potrebno mnogo veštine da se on nađe.

„Nikakav drugi narod toliko ne izgazi“, reče Legolas. „Čini se da uživaju da saseku i obore rastinje koje im čak i nije na putu.“

„Ali idu velikom brzinom, pri svemu tome”, reče Aragorn, „i ne umaraju se. A kasnije ćemo možda morati da tražimo put po krajevima tvrdim i ogolelim.”

„No, za njima!”, reče Gimli. „I Patuljci mogu da idu hitro, a ne umaraju se brže od Orka. Ali, biće to duga potera: oni imaju veliku prednost.”

„Da”, reče Aragorn, „svima će nam trebati izdržljivost Patuljaka. Ali, hajdemo! S nadom ili bez nade, pratićemo trag neprijatelja. I teško njima ako se pokažemo brži! Izvešćemo takvu poteru da će je smatrati čudom među trima rodovima: Vilovnjacima, Patuljcima i Ljudima. Napred, Tri Lovca!”

Poput jelena, on skoči napred. Jurio je između stabala. Napred i napred vodio ih je, neumoran i hitar sada kad je konačno doneo odluku. Šume oko jezera ostaviše za sobom. Uspinjali su se dugim kosama, tamnim, oštro ocrtanim spram neba već crvenog od sunčevog zalaska. Spusti se tmina. Oni zaminuše; sive seni u kamenitom kraju.

JAHAČI ROHANSKI

Tama se spuštala. Izmaglica je ležala za njima, između drveća niže dole, i svijala se po bledim rubovima Anduina, ali nebo je bilo vedro. Zvezde se pojaviše. Mesec koji je rastao plovio je na Zapad, i senke stenja bile su crne. Stigli su do podnožja kamenitih bregova i koračali su sporije jer trag više nije bilo lako pratiti. Tu su visije Emin Muila išle od Severa ka Jugu u dva duga nepravilna lanca. Zapadne strane oba lanca bile su im strme i mučne, ali istočne kose bile su blaže, izbrazdane mnogim vododerinama i uskim jarugama. Cele noći su se tri saputnika verala ovom grebenastom zemljom, uspinjući se uz hrbat prvog i najvišeg lanca, i dole, u tminu duboke zavojite doline na drugoj strani.

Tu, u još hladnom času pred zoru, počinuše zakratko. Mesec je odavno sišao ispred njih, zvezde su svetlucale nad njima; prva svetlost dana još se nije pomolila na tamnim brdima iza njih. Za časak je Aragorn bio u nedoumici: trag Orka spuštao se u tu dolinu, ali je tu nestajao.

„Na koju stranu bi oni krenuli, šta misliš?“, reče Legolas. „Na sever, da se dohvate puta ka Izengardu, ili Fangornu, ako je to njihov cilj, kako ti smatraš? Ili na jug, da izbiju na Entvoš?“

„Oni neće udariti ka reci, kome god cilju da idu“, reče Aragorn. „A izuzev ako je mnogo šta pošlo po zlu u Rohanu, i ako je moć Sarumanova silno porasla, oni će preko polja Jahača od Rohana uhvatiti najkraći put koji mogu da nađu. Tragajmo prema severu!“

Dolina je išla kao kameni valov između izbrazdanih bregova, a jedan kapavi potok tekao je među gromadama na dnu. Litica im se mrgodila zdesna; sleva su se dizale sive kose, mutne i senovite u kasnoj noći. Produžiše dalje milju ili više ka severu. Pognut ka tlu, Aragorn je tragao među neravninama i jarugama koje su vodile naviše u zapadni lanac. Legolas je nešto isprednjačio. Izenada, Vilovnjak uzviknu, a ostali mu pritrčaše.

„Već smo stigli neke od onih koje lovimo”, reče on. „Gledajte!” Pokazao je, i oni videše da ono što su isprva smatrali stenjem u podnožju kose jesu nagomilana tela. Pet mrtvih Orka ležalo je tamo. Oborilo ih je mnogo surovih udaraca, a dvojici behu odrubljene glave. Zemlja je bila vlažna od njihove tamne krvi.

„Evo još jedne zagonetke!”, reče Gimli. „Ali za nju je potrebna svetlost dana, a na to ne možemo čekati.”

„A ipak, kako god da odgonetaš, to ne izgleda beznadno”, reče Legolas. „Neprijatelji Orka su, po svoj prilici, naši prijatelji. Da li ikakav narod prebiva u ovim brdima?”

„Ne”, reče Aragorn. „Jahači Rohanski retko dolaze ovamo, a daleko je do Minas Tirita. Može biti da je neka družina Ljudi lovila ovde iz razloga koje mi ne znamo. Ja ipak mislim da nije.”

„Šta misliš da jeste?”, reče Gimli.

„Mislim da je neprijatelj poveo vlastitog neprijatelja sa sobom”, odgovori Aragorn. „Ovo su Severni Orci iz dalekih krajeva. Među pobijenima nema nijednoga od onih ogromnih Orka sa čudnim oznakama. Došlo je do svađe, držim; to nije neuobičajeno kod tog gadnog naroda. Možda je bila kakva rasprava o putu.”

„Ili o zarobljenicima”, reče Gimli. „Nadajmo se da nisu i oni ovde našli kraj.”

Aragorn pretraži tlo u širokom krugu, ali nikakvi drugi tragovi bitke nisu se mogli naći. Oni produžiše. Nebo na istoku već je bledelelo; zvezde su trnule, a siva svetlost lagano je rasla. Nešto dalje na severu naiđoše na jednu uvalu u kojoj je majušni potok, padajući i krivudajući, usekao kamenitu stazu ka dolini. U njoj je raslo nešto žbunja, a na njenim stranama bilo je čuperaka trave.

„Najzad!”, reče Aragorn. „Evo tragova koje tražimo! Uz ovu vododerinu: tim su putem Orci otišli posle rasprave.”

Goniodi se tad hitro okretoše, i pratili su ovu novu stazu. Kao da su osveženi posle celonoćnog poćinka, skakali su s kamena na kamen. Konaćno stigoše do slemenata tog sivog brda i iznenadni povetarać dunu im u kosu i unese nemir u njihove ogrtaće: hladan vetar zore.

Osvrnuvši se, videše preko reke daleka zažarena brda.

Dan skoći u nebo. Crveni rub sunca diže se iznad ramena mraćne zemlje. Ispred njih, na zapadu, svet je ležao nepomićan, bezoblićan i siv; ali još dok su oni gledali, senke noći se rasplinuše, a vratiše se boje budnoga sveta: zeleno poteće preko prostranih rohanskih livada; bele magle treperile su u vodolinama, a daleko nalevo, na trideset i više liga, plave i purpurne stajale su Bele planine, uzdižući se u šiljcima od ugljena, s vrhom od svetlucavih snegova zarudelih od ruže jutra.

„Gondor! Gondor!”, zavika Aragorn. „Voleo bih da sam te nanovo ugledao u srećnijem času! Još se moj put ne pruža na jug ka tvojim sjajnim potocima.

*Gondore! Gondore, između Planina i Mora što si stao!
Vetar je Zapadni duvao tu; svetlost Srebrnog drveta kao
Sjajna kiša padaše u vrtovima kraljeva davnine.
O zidine gorde! O krila krune i zlato trona! Kula beline!
O Gondore, Gondore! Hoće li miline Srebrnog drveta kao
I Vetar Zapadni Ljudi opet smotriti tu gde si stao?*

Sada hajdemo!”, reče on, otržući oči od juga, i gledajući na zapad i sever ka putu kojim je morao da ide.

Prevoj na kome su stajali saputnici spuštao se strmo pred njihovim nogama. Dole, na dvadeset i više hvati, bio je širok i neravan ispust koji se završavao naglo na rubu jedne okomite litice: Istočnog zida Rohana. Tako se okonča Emin Muil, i zelene ravnice Jahača Rohanskih pružiše se pred njima sve dokle je pogled dosezao.

„Gledajte!”, uzviknu Legolas, pokazujući naviše u bledo nebo. „Tu je opet onaj orao! Veoma je visoko. Izgleda da sada odleće, od ove zemlje nazad na sever. Kreće se velikom brzinom. Gledajte!”

„Ne, čak ni moje oči ne mogu da ga vide, dobri moj Legolase”, reče Aragorn. „On mora da je zbilja visoko. Pitam se šta je njegov zadatak, ako je to ona ista ptica koju sam video ranije. Ali gledajte! Vidim nešto što nam je bliže i preče; nešto se kreće ravnicom!”

„Mnogo šta”, reče Legolas. „To je velika četa pešaka, ali više ne mogu da kažem, a ni da vidim kakva bi to vrsta življa mogla biti. Oni su mnogo liga dalje: dvanaest, rekao bih; ali jednoličnost ove ravnice teško je izmeriti.”

„Ja mislim, ipak, ne treba nam više nikakav trag da nam kaže kojim putem da idemo”, reče Gimli. „Nađimo kakvu stazu naniže, do polja, što kraću.”

„Sumnjam da ćeš naći stazu kraću od one koju su Orci odabrali”, reče Aragorn.

Sada su sledili svoje neprijatelje pri jasnoj svetlosti dana. Činilo se da su Orci navalili napred najvećom mogućom brzinom. Povremeno, progonitelji su nalazili stvari ispuštene ili odbačene: torbe sa hranom, kore i okrajke tvrdog si-vog hleba, pocepan sivi ogrtač, tešku, gvožđem potkovanu cipelu razvaljenu na stenju. Trag ih je vodio na sever duž vrha strmine, i najzad stigoše do duboke rascepine koju je u kamen urezao jedan potok što je bučno prskao dole. Tom uzanom jarugom spuštala se u ravnicu jedna gruba staza, kao strmo stepenište.